
ANTIKVARIAT MATS REHNSTRÖM

NYHETSREV 288
LITTERATUR- & LÄRDOMSHISTORIA
23 AUGUSTI 2016

*Jakobsgatan 27 nb | Box 16394 | 103 27 Stockholm | tel 08-411 92 24 | fax 08-411 94 61
e-post: info@rehnstroem.se | www.matsrehnstroem.se*

ÖPPET TORSDAGAR 15.00–18.30

SÄSONGENS ANDRA nyhetsbrev innehåller nykatalogiserade böcker från antikvariatets avdelning för litteratur- och lärdomshistoria. Den första posten är AHNFELTS *Nektar och gift* som innehåller en brokig samling av intressanta litteraturhistoriska ögonblicksbilder från 1700- och 1800-talen. Här finns även biografier över författare som CREUTZ, DALIN och FLYGARE-CARLÉN.

Standardverket *Index över svenska porträtt* finns både komplett i tre delar och i en uppsättning i två delar, vilken saknar den ofullbordade förteckningen över kungliga porträtt. Den sista posten är ett bra exemplar i originalhalvmarokängbandet av den fina festskriften *Gustavianskt*, som gavs ut som hyllning till SIGURD WALLIN 1932. Trots att tidsperioden är begränsad är det en mycket stor spännvidd på bidragen.

Med vänliga hälsningar!

Mats Rehnström

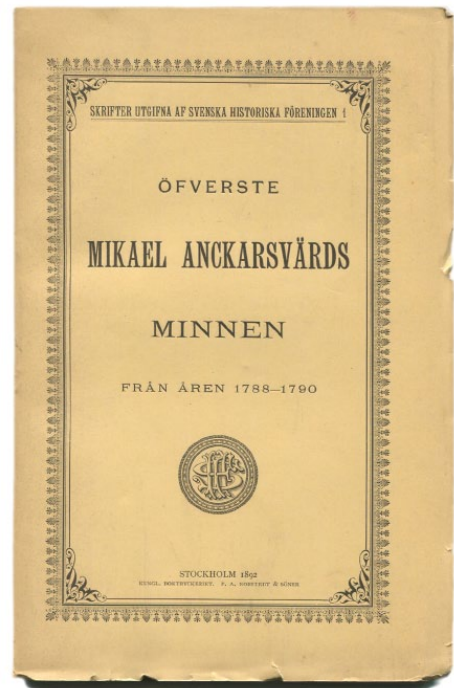

1. AHNFELT, A. **Nektar och gift.** Ur svenska pressens, skönlitteraturens och paskillernas historia. Karaktärsdrag, kulturbilder och humoresker hemtade ur arkiven på Eriksberg, Sjöholm, Brokind m.fl. offentliga och enskilda samlingar. 1. Sthlm, 1881. (6), 159, (1) s. Trevligt marmorerat pappbd med titeletikett i skinn. Ryggen med några helt obetydliga nötningar. ★600

Allt som utkom. Bland annat om Thorild, Wallenberg, Lenngren, Leopold, Bellman, Ehrensvärd och Atterbom. Flera bidrag rör tryckfrihet och censur.

2. ANCKARSVÄRD, M. **Minnen från åren 1788-1790.** Sthlm, 1892. Porträtt, (2), III, (1), 168 s. Häftad, oskuren och ouppskuren. Omslaget med några obetydliga nagg. Bra exemplar. ★400

Skrifter utgifna af svenska historiska föreningen 1. Avslutas med bilagor innehållande en rad avtryckta brev till och från Anckarsvärd, Gustav III, hertig Karl, G. M. Armfelt och C. A. Ehrensvärd. Behandlar kriget i Finland 1788-90 där Anckarsvärd spelade en ledande roll.

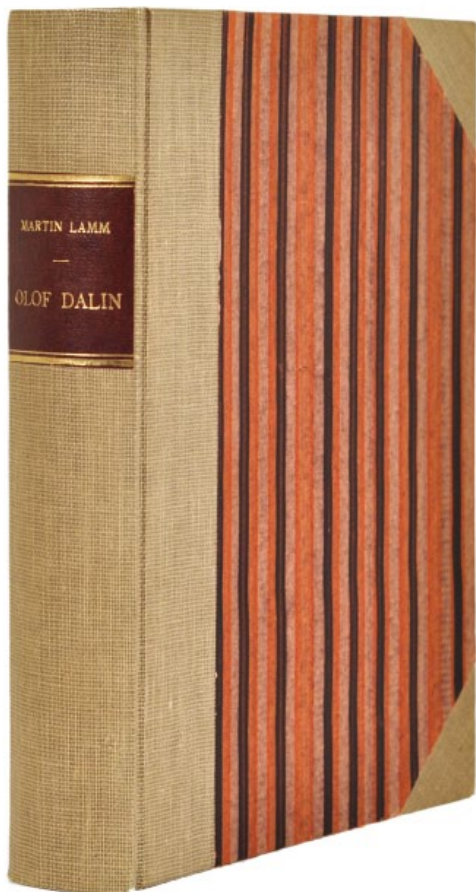

3. [Bellman] EK, KARIN. **Fredmansgestalten.** En studie. Sthlm, 1915. (8), 87 s. Rött hklbd med grön titeletikett och stänkta snitt. Omslaget medbundet. Med en minimal fläck på titelbladet. Med J. Wiréns Solåkraexlibris. ★225
Med vinjetter av Elsa Björkman.

4. [Brask] ARNELL, E. **Bidrag till biskop Hans Brasks lefnadsteckning.** A.a. Sthlm, 1904. xv, (1 blank), 135, (1 blank), 1-55 s. Bra marmorerat pappbd med röd titeletikett. Främre omslag medbundet. Svagt stötmärke överst på ryggen. ★675

Den andra pagineringsföljden har eget titelblad och innehåller textbilagor. Hans Brask (1464-1538) utnämnes 1513 till biskop i Linköping och försvarade katolicismen på plats till dess han 1527 gick i landsflykt. Han dog på ett kloster i Polen.

5. [Creutz] CASTRÉN, G. **Gustav Philip Creutz**. Helsingfors, 1917. Porträtt,(8),443 s. & plr. Något nött brunt hfrbd med upphöjda bind, sparsamt guldornerad rygg, ljusbrun titeletikett och marmorerade snitt. Lätt bågnade pärmar. Ryggen och övre delen av pärmarna något blekta. Lite skavd i den bakre ytterfalsen. Några minimala fläckar i främre snittet nedtill. Med H. R. Göhles förgyllda namn på frampärmen och dennes namnteckning daterad den 24 december 1917 samt Uppsala universitets estetiska institutions överkorsade stpl. ★250

6. [Dalin] LAMM, M. **Olof Dalin**, en litteraturhistorisk undersökning af hans verk. A.a. Uppsala, 1908. XII,457,(1) s. Bra hklbd med mörkbrun titeletikett i skinn. Stänkta snitt. Några anteckningar i blyerts i registret. ★300

”Svenskt biografiskt lexikon” skriver om Dalinmonografen: ”Avsikten var att i enlighet med det komparativa programmet ’söka uppsåra förebilderna för hans [Dalins] verk och påvisa, varifrån han hämtat sina impulser’. Föremålet var ju väl valt för detta syfte. Som kartläggning betraktad var det också en pionjärgärning med bred europeisk bakgrund”.

7. [Fersenska mordet] HEDVIG ELISABETH CHARLOTTA. ”**Fersenska mordet**” skildradt af drottning Hedvig Elisabeth Charlotta i hennes dagboksanteckningar för år 1810 och 1811. Utgifna af Carl Cson Bonde. Separattryck [ur Personhistorisk tidskrift 1898-99]. Sthlm, 1899. 53 s. Häftad. Inlagan i huvudsak ouppskuren. Från Ericson. ★350

8. [Flygare-Carlén] KJELLÉN, A. **Emilie Flygare-Carlén**. En litteraturhistorisk studie. A.a. Sthlm, 1932. XI,(1),489 s. Blått klbd med lite blekt rygg och stänkta snitt (Otto Anderssons bokbinderi, Sthlm). Med dedikation till Sven Rinman och dennes exlibris samt spridda, delvis lite beskurna, blyertsanteckningar. ★400

Avhandlingsupplagan. Anteckningarna ger intryck av att vara skrivna vid disputationstillfället. Rinmans exlibris är utfört av Harald Sallberg 1937.

9. FORSIUS, S. A. *Physica* (Cod. Holm. D76). Utgiven av Johan Nordström. 1. Text. Uppsala, 1952. (4),376 s. & 1 utvikbar plansch. Häftad och oskuren. Lätt nött med blekt rygg och lite stötta hörn. *600

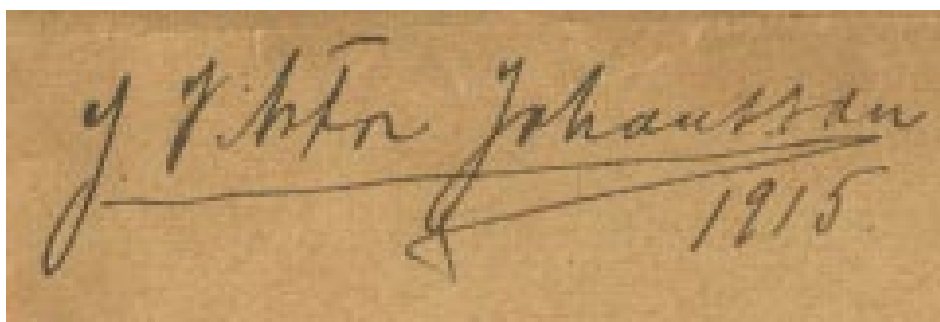
Uppsala universitets årsskrift 1952:10. Allt som utkom då kommentarvolymen uteblev. Nordström påbörjade sitt arbete med utgåvan redan på 1930-talet och det förelåg ett korrektur 1935. Arbetet har egentligen titeln "Physica eller naturlighe tings kvaliteters och egendomars beskrifvelse" och färdigställdes 1611 men blev nu första gången utgivet av trycket. Det enda som utkom i samtiden var några omarbetade och utvidgade kapitel i Forsius postumt utgivna "Minerographia" 1643. "Svenskt biografiskt lexikon" skriver: "»Physica» är en systematisk lärobok i allmän naturkunskap och bygger i huvudsak på tysken Joh Magirus' »Physiologia peripatetica», som användes vid universitetsundervisningen i Uppsala; till stora delar är den en översättning av Magirus' arbete. Men F omarbetade vissa partier och införde därvid tankegångar som gick stick i stäv mot den skolastiska fysik, som utmärkte förlagan. Han framstår i dem som anhängare av Paracelsus' fantasifulla naturfilosofi; paracelsismens kosmologi, dess läror om elementen och materien försöker F förgäves inpassa i det aristoteliska grundmönstret. Också »Physica» visar F som orienterad mot den kätterska, mystiska idétraditionen. Med alla sina brister var den ett för sin tid betydande arbete, den första handbok i naturlära som författats av en svensk". Sigfridus Aronus Forsius eller Sigfrid Aron Forsius (ca 1550-1624) föddes och dog i Finland, var präst i Stockholm och sedan Ekenäs. Han var även naturfilosof, matematiker, astronom, astrolog, översättare, almanacks- och psalmförfattare m.m.

10. FRIES, T. M. *Naturalhistorien i Sverige* intill medlet af 1600-talet. Inbjudningsskrift till den fest hvarmed trehundraårsminnet af Gustaf II Adolfs födelse kommer att firas i Upsala universitets aula den 9 december 1894. Uppsala, 1894. (2),78 s. + FRIES, T. M. *Naturalhistorien i Upsala* under senare hälften af 1600-talet. (I-II). Särtryck ur Nordisk tidskrift 1911. Sthlm, 1911. s. 445-63, (1 blank), 571-85. + FRIES, T. M. *Naturalhistorien i Upsala* under de fyra första decennierna af 1700-talet. (I-II). Särtryck ur Nordisk tidskrift 1912. Sthlm, 1912. s. (1), 344-65, (1 blank), 417-36. Häftade i sköra omslag. Första arbetet med liten skada nederst i ryggen och med en liten stötskada i nedre yttre hörn. Andra arbetets omslag med små pappersförluster och några smårevor samt dedikation till H. Nilsson-Ehle. Tredje arbetets främre omslag med bortriven dedikation i övre yttre hörnet och med liten fläck och några små pappersförluster. Liten fuktfläck i yttre marginalen på de två första sidorna. Litet veck i nedre hörnet på s. 344-50. *1500

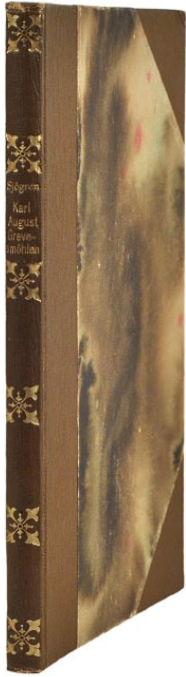
Intressant översikt som är ovanlig komplett som här!

11. FRYXELL, A. *Bidrag till Sverges litteratur-historia*. I-IX. Sthlm, 1860-62. (4),50,(1) + (4),109,(2) + (4),58,(1) + (4),52 + (4),93,(2) + (4),102,(1) + (4),59 + (4),47,(1) + (4),120,(1) s. Bra hklbd med stänkta snitt. Enstaka lagerfläckar. Med Axel Sagers och J.V. Johanssons namnteckningar, den senare daterad 1915. *750

Ganska ovanlig komplett med det nionde häftet. Arbetet är en partisk genomgång av litteraturhistorien under tidsperioden 1795-1845. Första delen handlar om Leopoldska tidevarvet, vilket var J.V. Johanssons specialinriktning. Volymen såldes på hans auktion 1968 för 15 kronor.

J. V. Johansson
1915

12. [Grevesmöhlen] SJÖGREN, O. **Karl August Grevesmöhlen. Karaktärsbild från en upprörd tid.** Sthlm, 1882. Porträtt, 108 s. Lätt nött hklbd med guldornerad rygg och stänkta snitt. Pärmarna bågnar en aning. Delvis lätt fuktvågig i nedre marginalen. Med diskret delvis beskuren namnstpl på porträttets baksida. ★300

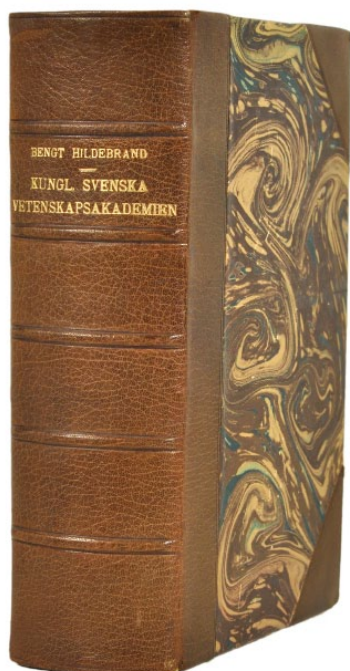
Almquist Sveriges bibliografiska litteratur 749 och 1728. På slutet återfinns en förteckning över samtida skrifter om och av Grevesmöhlen. Sammanlagt förtecknas 208 olika skrifter under rubrikerna "Skrifter hörande till striden mot Ugglas och Tullstyrelsen", "Politiska och statsekonomiska skrifter från åren 1809-15", "Judefrågan", "Den Boyeska skandalstriden", "Litteratörskäbblet" och "Slutspelet".

13. GÖTBE, G. **Historisk öfversigt af de vittra samfunden i Sverige före Svenska akademiens stiftelse.** A.a. Sthlm, 1875. (2), 172, (4) s. Grönt hklbd med brun titeletikett i skinn (A. Nilsson). ★600

Författaren börjar med en historisk översikt av olika utländska vittra samfund i bland annat Italien, Frankrike och England. Resten av boken är en genomgång av ett flertal tidiga svenska vittra samfund, till exempel Tankebyggarorden, Utile dulci, Aurora och Par Bricole.

14. HERLENIUS, E. **Erik-jansismen i Sverige.** Bidrag till svenska sektväsendets historia. A.a. Uppsala, 1897. (2), IV, 74 s. Häftad och ouppskuren. Utan omslag. Något nött och lätt solkad. Sista bladet med nötningar som orsakat mindre pappersförlust i nedre marginalen. ★500

Erik-jansismen uppstod på 1840-talet i Hälsingland kring bonden och predikanten Erik Jansson (1808-50). Det mest utmärkande i förkunnelsen var läran om de troendes syndfrihet och att Erik Jansson själv var utsänd som guds profet. Erik Jansson uppträdde polemiskt mot andra samfund och ställde till offentliga bokbål på Luthers och andra religiösa skrifter. Rörelsen spred sig även till Dalarna och angränsande landskap. Sedermera utvandrade så gott som alla sektens medlemmar till Amerika och bosatte sig i Bishop Hill.

15. HILDEBRAND, B. **Kungl. svenska Vetenskapsakademien.** Förhistoria, grundläggning och första organisation. Uppsala, 1939. xv, (1), 672, (1) + (6), 673-885, (2) s. Gediget mörkgrönt halvmarokängbd med upphöjda bind och stänkta snitt. Båda omslagen medbundna. Ryggen obetydligt blekt och med några minimala nötmärken. Dedikation till Åke Kromnow. ★1350

Den senare volymen utgörs av "Noter, bilagor m.m." Åke Kromnow (1914-86) var arkivman och historiker samt utnämndes 1965 till riksarkivarie.

16. HULTIN, A. **Finlands litteratur under frihetstiden.** Förra delen. Helsingfors, 1906. VIII, 320 s. & I plansch. Häftad och oskuren. Något nött och lätt snedläst. Ryggen blekt och med några små obetydliga fläckar. Lite veckad vertikalt framtill och aningen stött i hörnen. *300

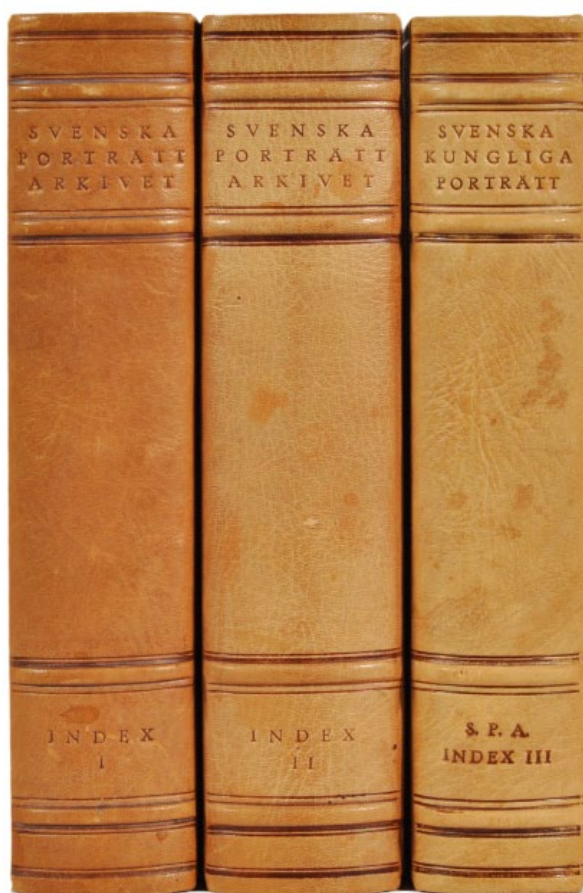
Allt som utkom. Behandlar i särskilda kapitel teologin och religionslitteraturen, den vetenskapliga och den vittra litteraturen. Intressanta underavdelningar är till exempel språkvetenskap, naturhistoria, ekonomi och tillfällighetspoesi.

17. **Index över svenska porträtt 1500-1850** i Svenska porträttarkivets samlingar. I-II. Sthlm, 1935-39. XXVI,(2), 456 s. & plr + XVIII,(2), 457-968 s. & plr. + **Svenska kungliga porträtt** i Svenska porträttarkivets samlingar. Del I. Gustav I - Karl XII. Sthlm, 1943. XVIII,(2), 396 s. & plr. Tre ngt nötta bruna omarokängbd med upphöjda bind och färgade övre snitt. Lite fläckiga ryggar och första volymen med några nötmärken på binden. *4800

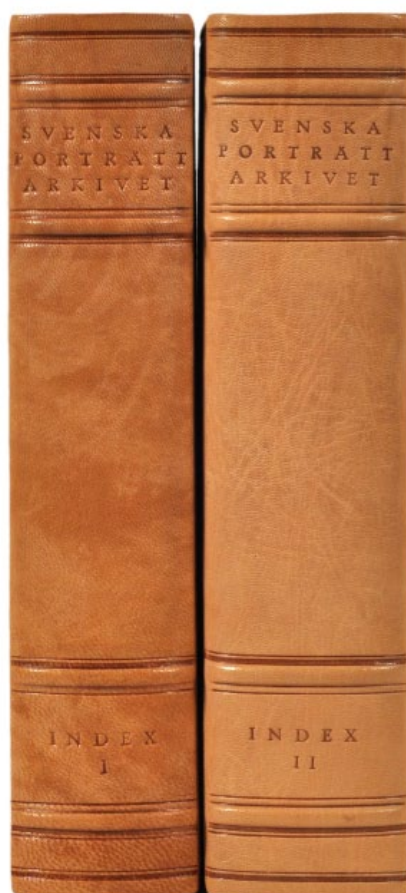
Allt som utkom av detta användbara referensverk under redaktion av Sixten Strömbom. Bland medarbetarna återfanns Evald E:son Uggla, Carl Johan Lamm och Boo von Malmborg. De första två delarna förtecknar porträtt från Abelin till Östman. "Svenska kungliga porträtt" är en fristående tredje del av "Index över svenska porträtt". Den förtecknar svenska kungliga porträtt t.o.m. Karl XII. Tyvärr utkom aldrig någon fortsättning. Ett standardverk som även innehåller många svåråtkomliga biografiska uppgifter.

18. **Index över svenska porträtt 1500-1850** i Svenska porträttarkivets samlingar. I-II. Sthlm, 1935-39. XXVI,(2), 456 s. & plr + XVIII,(2), 457-968 s. & plr. Två bruna omarokängbd med färgade övre snitt. Den första volymens skinn lite flammigt. *3500

Under redaktion av Sixten Strömbom och bland medarbetarna återfanns Evald E:son Uggla, Carl Johan Lamm och Boo von Malmborg. En fristående tredje del med svenska kungliga porträtt t.o.m. Karl XII utkom 1943. Ovanstående två delar förtecknar porträtt från Abelin till Östman. Ett standardverk som även innehåller många svåråtkomliga biografiska uppgifter.

17.

18.

19. [Karl XIII] IVERUS, G. **Hertig Karl av Södermanland**. Gustav III:s broder. I. Till ryska kriget. A.a. Uppsala, 1925. xv,(1),227,(1) s. Rött hklbd med guldornerad rygg och svart titeletikett i skinn. ★700

Allt som utkom. På sidorna 134-79 behandlas hertig Karls verksamhet som frimurare och på slutet avtrycks Gustav III:s skydds brev för Frimurarorden.

20. KEY, E. **Försök till svenska tidningspressens historia**. Sthlm, 1883. vii,(1),200 s. & plr. Häftad. Omslaget aningen nött, delvis lite solkigt och med en blekt rand. Främre omslag med en förlagsstpl. Planschbladen och s. III-VI loss i häftningen. I huvudsak ouppskuren. Mindre bläckfläckar på s. v-vi och 34-40. Med C. F. Ridderstads namnteckning. ★500

Allt som utkom. Undertiteln på omslaget lyder "Första delen 1634-1719. Med fotolitografiska afbildningar af några bland Sveriges äldsta tidningar". Carl Fredrik

Ridderstad (1807-86) var en av samtidens verkligt stora publicister och drev "Östgöta correspondenten" i 44 år.

21. [Lloyd] KÄLLVIK, C. **I björnjägare Lloyds fotspår**. Sanning och sägen. Uddevalla, 1993. 168 s. Häftad. Nyskick. ★300

På s. 128-44 avtrycks auktionskatalogen över Lloyds efterlämnade bibliotek samt delar av appendixet som bl.a. innehöll äggsamling, vapen och ett par boxningshandskar. För biblioteket är uppgifter rörande priser och köpare hämtade ur auktionsprotokollet. Illustrerad i svartvitt.

22. RHYZELIUS, A. O. **Biskop A. O. Rhyzelii anteckningar om sitt lefverne**. I urval utgifna af Josef Helander. Uppsala, 1901. lxxxvii,(1),217 s. Hklbd med blå titeletikett i skinn och stänkta snitt. Omslaget medbundet, det bakre med lagningar. Med Hans Sallanders namnteckning på främre omslag och Lars J. Bergqvists exlibris. ★650

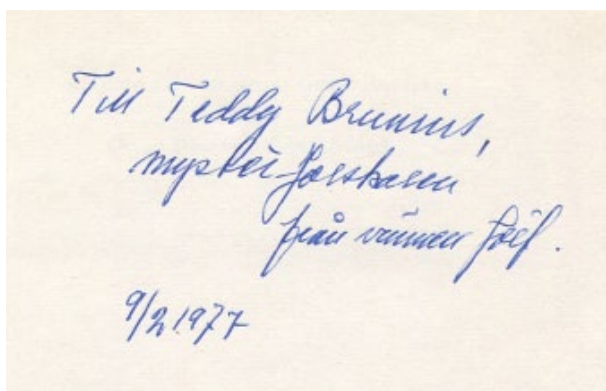
Skrifter utgifna af Kyrkohistoriska föreningen, del III:2. Innehåller även en förteckning över Rhyzelius skrifter, vilken inkluderar hans otryckta arbeten. Andreas O. Rhyzelius (1677-1761) var biskop i Linköping och författade flera böcker, bl.a. "Episcoposcopia Sviogothica" 1752.

23. [Roberg] DINTLER, Å. **Lars Roberg. Akademiska sjukhusets grundare**. Uppsala, 1958. Porträtt, 139 s. Opappbd. ★175

Roberg var 1697-1740 energisk och uppslagsrik professor i anatomi och praktisk medicin i Uppsala. Redan 1700 grundades av medicinska fakulteten en poliklinik. Åtta år senare inrättades en enkel sjukstuga, Nosocomium academicum som förbättrades av N. Rosén von Rosenstein och kom att bli fröet till nuvarande Akademiska sjukhuset.

24. [Stagnelius] BERGSTEN, S. **Erotikern Stagnelius**. Lund, 1966. 139,(1) s. Häftad och ouppskuren med lätt nött skyddsomslag. Med dedikation till Teddy Brunius och ett långt maskinskrivet brev till denne från författaren daterat den 20 januari 1977. ★300

Studia litterarum Upsaliensia 4

25. [Wallin] **Gustavianskt**. Studier kring den gustavianska tidens kulturhistoria tillägnade Sigurd Wallin på hans femtioårsdag. Sthlm, 1932. (2),446,(1) s. & plr & 1 inhäftat rättelseblad. Elegant rött ohalvmarokängbd med rikt guldornerad rygg, grön titeletikett och gula snitt (Norstedts bokbinderi). Främre omslag medbundet. Ryggen lite blekt och med några repor och nötningar. Liten skada i nedre marginalen på slutet. Redaktörsexemplar med Gösta Bergs namnteckning daterad 1932! *900

Tryckt i 550 exemplar, detta är ett av de 465 subskriberade exemplaren. I redaktionen satt Gösta Berg, Anders Billow och Gösta Selling. De olika uppsatserna täcker stora delar av den gustavianska tidens kulturhistoria i vid mening, allt ifrån Gustav IV Adolfs provinsuniform och urmakare i Åbo till gustavianska familjetraditioner och Sveriges första luftballonger. Gösta Berg skrev märkligt nog ingen uppsats i festskriften.

